

„Slovenka“

Glasilo slovenskega ženstva.

Izhaja v Trstu kakor priloga „Eдинosti“ vsako drugo soboto.

Naročnina znaša za vse leto 3 gld.; za naročnike »Eдинosti« pa 2 gld.; posamezne številke se dobivajo v Trstu v tobakarni g. Lavrenčiča na trgu della Caserma po 12 kr. — Rokopisi naj se pošiljajo uredništvu »Slovenke«, naročnina pa upravništvu »Eдинosti«, ul. Molino piccolo št. 3.

Vsebina 7. zvezka:

Mokriška: Pomlad je tu!... — pesem. — Zagorska: Ob knjigi življenja — pesem. — „Z“: Telegrafistka. — Vida: „I skučno i grustno“ — pesem. — Danica: Muzikalična vzgoja otrok. — Julij pl. Kleinmayer: Roža. — Književnost. — Razno. — Doma.

SLOVENKA

GLASILO SLOVENSKEGA ŽENSTVA

Zvezek 7.

V Trstu, 8. aprila 1899.

Letnik III.

Pomlad je tu!...

Topli jug po dolu veje,
v cvetje se odeva breg;
zlato solnce ljubko greje —
a Mokrice krije sneg ...

Vigred zala poljubila
rahlo vspavano zemljò,
toplim dihom raztopila
haljo snežno jej urnò,

Spet življenje bujno klije,
solnce z neba se smehlja;
spet živeje srce bije,
novi up zaplapola ...

Mrzla zima je zbežala ...
Zdaj srce pogum velja!
Skoro zleči pomlad zala,
kar prebilo si gorjá!

Mokriška.

Ob knjigi življenja.

Z radostjo živo zdaj v očeh
Življenja števaš — prve liste ...
In mil, kot cvetke v mladih dnéh,
Izraz ti je ljubavi čiste.

In morda kmalu ti v očeh
Blesteča solza bo igrala
In ti boš sama na grobeh ...
Po listih suhih žalovala.

Zagorska.

Telegrafistka.

P i š e „Z“.

(Dalje)

ako? A — a, glejte kako imenitno, potem sva nekako kolega, gospodična? —

In pogledal ji je poredno v oči, da je živo zardela.

— Res me veseli, — dejal je še, ko ji je izročal knjižico in tiho pristavil, — do vidova! —

In njej je srce tako neumno zadrhtelo pri njegovem prijaznem, božajočem pogledu.

Zdržala je po stopnicah dol v svoj oddelek in še dolgo pre-mišljevala, kako čudno je, da imajo nekateri možki tako zelo lepe, gorke, srčkane oči, kakor na primer ta gospod asistent gori v prvem nadstropju.

Zvečer ga je slučajno srečala pred poštnimi vrati. Odkril se ji je udvorljivo in ko se je za nekaj korakov ozrla nazaj, stal je še tamkaj na mestu in gledal za njo.

In sedaj je premišljevala že dobro uro o asistentih v obče in še o »svojem« posebe.

Grozno je bila radovedna, kako mu je ime. Vsak hip si je ogledovala podpis na svoji knjižici, a kdo neki naj razmotri hiroglifske podpise poštnih uradnikov. —

Naposled je energično zamahnila z glavo in legla spat.

Od onega dne je naša telegrafistka prav mnogokrat srečevala svojega novega znanca. Zardevala je vedno bolj, vselej kadar se je sešla z njim in njune oči so se vjemale v vedno daljših pogledih.

Postajala je razmišljena in neki dan se je primerilo, da je napravila v uradu prvo napako.

Ah tako ji je bilo hudo, da je izgubila svoj toliko časa negovani ugled najvestnejše natačnosti in vrhu vsega so se še njene tovarišice tako hudomušno smehljale.

— Kako je vendar, da se je Milka zmotila? — vprašala je flegmatična Iva z lehnim začudenjem v tonu.

— I, tako! — dejala je zlatolasa Klara prostovoljno.

Živa in poredna Liza pa se je zasmejala:

— I zaljubljena je. —

— Zaljubljena?! — so vpraševale in klicale vse v koru.

A, in potem je bil smeh, vpraševanja, hihitanje, čudenje.

— Ti Liza, v koga, kedaj, kako? — tako se je vpraševalo v vseh nijansah, v vseh tonih; v visokem sopranu in globokem altu.

— V asistenta Digniča, kedaj ne vem, kako tudi ne? —

— V onega v prvem nadstropju? —

— Da, da. —

— Imeniten je! —

— Fin! —

— Naravnost »fesch«. —

— Živijo Milka! Krasen okus, imenitna ideja! —

Ali Milki je postajalo tako gorko in vroče, da bi bila najraje zaplakala.

Te hudobne porednice in ta Liza! Hvala Bogu, da se je gospod inšpektor pokazal mej vrati, imela je vendar malo odduška. Seveda, ta je zopet kmalo odšel dalje in potem je bil pri priči spet prejšni haló.

— Pustite me, saj niti njegovega imena ne vem! — vzdihnila je, v očeh so se ji vtrnile solze ter ji potekle po rudečih, razgretih licih.

Tako hudo naša živa, razposajena garda vendar ni mislila. Utihnile so kar pri priči in glasna Liza je bila takoj pri Milkini mizi.

Objela jo je krog vratu in ji nežno gladila lase.

— Ti Milko, ali si hud? Kaj ne da nisi hud? —

In nagnila je svoja mala vedno se smehljajoča usta prav do Milkinega ušesa in ji tiho pošepnila:

— Veš ti, Milkuš, rad te ima. Z mojim bratom sta prijatelja, pa mu je pravil, da te ima prav grozno rad. Onadva nista vedela, da sem jaz v sosedni sobi in da jih poslušam. —

— Si še hud, Miličko? —

Ah ne, ni bila ne huda. Očesci sta ji bili še mokri od solz, toda svetili sta se ji liki dva bisera, tako srečno, veselo in radostno.

Od ondaj je postala Liza Milkina prijateljica.

Ta Liza, tako jo je imela rada, vsak dan ji je povedala kaj novega o njem.

— Jaz se moram že kar smejeti — pripovedovala je Liza. — Tako se menda še živ človek ni zanimal, kaj počnemo in govorimo me telegrafistke v uradu, kakor ta Dignič. Vse hoče vedeti, prav do pičice in kadar začnem govoriti o tebi, bi me poslušal ves dan, četudi jako pazi, da bi se ne izdal. —

— Ali prihaja večkrat k vam?

— I vedno sta skupaj z bratom. Ah to so ti včasih debate mej njima in lamentacije! Ves svet bi postavila na glavo, da gre. Ženska emancipacija, socializem, literatura, umetnost in vsa mogoča »dnevna« vprašanja obravnavata v bratovi sobi. Kadar pridem jaz do

mov, so seveda v istem hipu telegrafistke na tapetu — vzdihnila je Liza tragikomično koncu svojih novic.

Ta Liza je bila res tako zlatkana! Živa, navihana, nagajiva a vendar tako dobrega, nežnega srca.

In nekoč je bila Milka zopet vsa raz sebe same sreče.

Deževalo je, a ona ni imela dežnika seboj.

Malce v zadregi se je vrtela med velicimi poštnimi vrati in kar ni se mogla odločiti, da bi stopila venkaj v dež.

Moj Bog, nje sveže likano batistno krilo bi bilo takoj vse pomandrano in zmočeno in to bi bilo vendar škoda!

— Gospodična, klanjam se, — zadonel ji je znan možki glas v uho. — Nimate dežnika? Smem li biti tako svoboden?

In predno se je zavedla kaj in kako, stopala je ob njegovi roki po ulici.

»Vsaj Vam je morda znano moje ime, — je dejal kakor v zadregi, — Viljko Dignič. —

Ona ni dejala nič samo nasmehnila se je, njene oči pa so mu povedale, da ga že dolgo, dolgo pozna.

Kako je bilo krasno biti tako pri njem!

Vzdihnila je od sreče in v duši ji je vstajala zaupajoča vera vanj. A ona bi bila hotela vedno, vedno biti tako pri njem, da bi se jima duše topile v iskrenih toplih pogledih in srce bilo v zavesti neopisne, krasne, čiste sreče.

Nič nista govorila vso dolgo pot do njenega doma. Pogledovala sta se, nasmihala si in nemo stopala drug ob drugem. Čutila je, kako je on včasih nežno, rahlo, komaj čuteče stisnil njeno roko k sebi in srce ji je zadrhtelo v neznanem, divnem čustvu.

Prehitro za oba sta stala pred hišo, v kateri je Milka stanovala. Obstala sta par hipov in se potem razšla z veselo nado v srcu, da se kmalu zopet vidita.

In odslej sta se še večkrat videvala. Neka tajna moč ju je privlačevala in pojila. Mislila sta vedno drug o drugem in bila sta srečna, če sta se mogla videti vsaj za hipe.

Tovarišice niso več dražile Milke. Kadar je prihitela vsa zaručela in vzradoščena v urad, vedele so vse, da je videla svojega Viljka in bile so vse predobre, da bi se šalami kalile njeno nežno, mlado srečo.

Ona jih je imela vse jako rada. Prinesla je včasih šopek klinčkov ali rož, katere je gojila njena gospodinja doma na oknih, seboj in jih razdelila med nje. Vselej je doma seštela, če množina cvetk za-

dostuje tudi za vse in če jih je bilo premalo, odščipnila je še par vršičkov rožmarina, ki je rasel pri njej v njenej sobici.

Potem je prišla v urad in delila svoje bogastvo.

— To je za Lizo, to za Klaro, ta-le klinček za Fino, ta vršiček za Ivo! —

Tako se ji je dopadalo, metati jim cvetje v krila, v obraz ali na mizo med dolge trake ozkega brzojavnega papirja. Vse so jo imele rade in ona jim je bila v srcu tako gorko hvaležna za vsak prijazen pogled.

— Ti, Miloš, kako si priden! — so dejale in ji veselo prikimovale od svojih miz.

Navadile so se ž njo govoriti v možki osebi. Slišalo se je tako nežno, tako prisrčno - poredno, kadar so govorile o njej.

— Vidiš našega Miloška, kako se je nagizdal, — so se menile dobrodušno in ji popravljale gube na sveži lehni letni bluzi.

Ah, bilo je tako krasno biti med njimi v veliki prostorni poštni sobi v lenivem, gorkem, poletnem zraku. Skozi spuščene rolete je prihajala prijetna, blaga svetloba v sobo in mali solčni žarčiči so poredno silili skozi špranjaste deščice rolet v urad ter nagajivo poskakovali na svetlih kovinskih delih brzojavnih aparatov. Skozi okna uhajali so notri zmešani spojeni glasovi mestnega življenja, drdranje voz, posamezni klici ljudij in daljni odmevi pouličnega šuma. Bilo je tako prijetno, da je moral biti vsak zadovoljen in srečen. Svitle obleke telegrafistinj dehtele so sveže in odsev mladosti je odsvital od teh rožnatih obrazov. Šumenje papirja, drsanje peres in hitri, podjetni: tk, tk aparatov se je zlival z letnim šumom v sanjavo mrmljanje. Bilo je nekako tiho in mirno v tem šumu in gibanju, v tem vrvenju in delavnem hitenju poletnih popoldnevov.

In zvečer, ko je odhajala iz urada, čakal jo je Viljko, pozdravil jo in jo zdaj in zdaj spremil prav do doma. Včasih je šla zvečer tudi še malo z Lizo, pila pri njej kupico malinovca ali limonade in potem je bil asistent Dignič vselej tako dober, da ji je delal družčino na poti domov.

Jako malo sta govorila o sebi, vedno je bilo toliko druge tvarine, toliko drugih pripetljajev in dogodkov.

Nedkaj sta srečala dva siromaka. Videlo se je, da sta mož in žena. Bila sta vsa borna, siromašno oblečena in bolehnata. Podpirala sta drug drugega in le počasi se pomikala dalje.

— Reveža, kako se mi smilita, — je dejal Viljko.

— Da, tudi meni se smilita v dno srca, — pritrčila je ona. — Toda nekaj imata vendar-le v svojej nesreči. Dva sta, imata se,

nista sama. Glejte, kako se opira ona nanj in on nanjo. Jaz mislim, da je to najstrašneje, če človek nima žive duše, katere bi se oklenil, katera bi živela zanj, kateri bi on lahko posvetil svoja čustva. Tako strašno je, tako pusto, žalostno! Srce imate, ali čemu vam je, saj ne morete ničesar čutiti, kakor ono grozno, morečo praznoto. — Meni se smilijo v dno duše vsi, ki si ne morejo ali ki si ne znajo pridobiti vse simpatije čutečega bitja. Sami so, zapuščeni in nesrečni so in naj jih tudi javnost čisla in spoštuje. Človeku ne more zadoštovati slava ugled in bogastvo, površna prijaznost znancev ga ne more utešiti, kakor ne kolegijalno zaupanje vsakdanjega prijateljstva, on potrebuje najglobočjih, najnežnejših drhtajev srca in najsvetejših čutov človeške duše, če hoče biti srečen. Vse drugo je sama domišljavost in vsako zadovoljstvo brez globočega sočustva, brez popolne pouzda je ljubljene duše je samo fingirano. —

— Ali vendar je lahko človek tudi sam v sebi srečen — ji je oporekal on.

— Seveda tudi, če ima tako nprav, a trajna taka sreča vendar ni. Srečen je morda zato, ker je svet lep, ker so ljudje dobri, ker je sam veselega in lahkega srca ali vedno se mu svet ne zdi lep in ljudje niso vedno dobri, potem se mu ona zaloga sreče, ki jo že od narave nosi v srcu, polagoma izrabi in ostane mu le pusta praznota, če ne išče sreče v drugih. Mi ne živimo toliko v svojih lastnih, kolikor v čuvstvih družih nasproti nam. —

To se pravi, mi živimo bolj v družih nego v sebi.

— Da, ako smo srečni in ako hočemo biti srečni. —

— To se mi zdi nekoliko pretirano.

— Ne. Kako pretirano? Če bi se hoteli ozirati na mnenje mase ali kar tako na katerega koli posameznika, potem seveda, bi bila moja trditcv pretirana. Toda jaz mislim drugače. Ali si še res niste nikdar želeli bitja, ki bi razumelo vas in vse tajne finoče vaše duše, v katerem bi živeli vi in katero bi živelo v vas? —

— Da. —

— Torej?! Vidite, da imam prav! Tako smo čudni mi ljudje, vedno bi nekaj radi. Kar pošeptavali bi pred se: »želim si, želim si!« a če bi nas kedo vprašal, kaj si prav za prav želimo, bi nas polovica molčala, ker bi ne znali odgovora. —

— A kaj si želite vi? —

— Srca, duše! — zašepetala je polutiho in zatisnila oči. In, kakor v snu je plavala ta duša, ki si jo je želela, pred njo visoka, nežna, velika, polna ognja, moči in miline.

On je obmolknil. Ljubil jo je v onem trenutku bolj nego kedaj poprej, potegnil bi jo bil na-se, poljubljal ji te njene sladke oči in mehka, duhteča usta. In zaklical bi bil:

— Hočeš me? Vse srce ti dam in vso dušo! —

Ona je nemo stopala poleg njega. Tako blizo mu je bila in vendar se mu je zdela tako daleč. Upal je in se bal ter — molčal.

(Dalje prih.)

„I skučno i grustno“.

In žalost in dolgčas, sočustva ni najti nikjer
v trenutji duševne težave...

In želje! — čemu hrepeneti zaman v enomer,
ko leta najlepša beže ti v daljave!

Da ljubiš naj? — koga? — za hipe? — li vredno je kaj?
a večno ljubiti ni možno.

Kaj pravi srce ti? — o prošlem sledu ni tam zdaj!
Za veke prežito, če srečno ne, tožno!

Kaj strasti! — Naposled pusti te i mrzlica ta,
i to si izlečiš bolezen;
da šala samo je neumna in prazna bila
i tvoje življenje, porečeš si trezen...

Mihail Jurjevič Lermontov
(prevedeno po Vidi.)

Muzikalična vzgoja otrok.

lagor človeku, kojemu je dano uže od narave milo muzikalno čutenje, tenki posluh, ki razločuje lepe harmonične zvoke in melodije. Koliko čistega veselja najde v lepi godbi, v mili pesmici, veselja, kojega ne more nikdar občutiti oni, čigar uho sicer sliši, ali ne pojmi ubranih glasov, kako pomirljivo, blagodejno upliva nežna pesem na dušo, ki je izgubila svoje ravnotežje. Kolikokrat so odvrnili celo hudodelca od zlobnega čina še v zadnjem trenutku pri-

prosti zvoki že davno pozabljene pesmice, doneče na njegovo uho ter vzbudivše v njegovem, še ne do cela okamenelem srcu sladke spomine iz daljnega detinstva.

Lepa godba nas more povzdigati nad navadno vsakdanjost, da zamoremo pozabiti vsaj za hip naše tesno spojenje se zemskim prahom, da se poraja v naši duši vsaj slutnja one nebeške večnosti, v koji ni nič nizkega, nič posvetnega, v koji se glasi le v enomer krasna harmonija sfer.

Izmed vse glasbe najlepša je pesem, ki vré iz človeškega grla.

Zato blagor onemu, kojemu je dano uživati lepe, ubrane glasove, kojemu je dano čisto grlo, da izpoje svojo radost, izjoka svojo bol v tužni pesmi.

Malone vsakemu je dano uže od narave muzikalično uho, da razločuje glasove gledé njih višine in barve. Kakor pa vsaki organ, tako zahteva tudi uho, da je pridno urimo in vadimo. Če je zane-marjamo, ostane topo in brez pravega pojma za glasbo. Gotovo je veliko ljudi le radi tega nemuzikaličnih, ker niso bili muzikalično vzgojeni. Često se smatra pouk v godbi le za nepotrebni luksus ali celo potrato, koje si ne sme privoščiti. Vendar je to prav napačno naziranje, ki je že marsikoga spravilo ob mnogokatero veselo uro, ob marsikateri iskreni užitek.

Prva in glavna uloga pripada seveda materi. Kako mična podoba je vže mlada mamica ob zibeljki svojega deteta, pevajoča mu sladke pesmice. Naj se le karajo tisti teoretično - korektni, mrzli pedagogi, češ, da je popevanje ob zibelki sama razvada, kojoj treba iztrebiti. Zavrže naj se le tisto glasno, nestrpno kričanje, ki prav za prav več nobeno petje ni, s kojim hočejo siliti v spanje otroka nespametne pestunje. Saj tudi ni treba, da petje postane za vspavanje neobhodno potrebno, da bi otrok brez njega ne mogel zaspati. Ako pa je le drugače dobro odgojen, ne bode materina mila pesem prav nič kvarila njegove detinske morale. Matere naj le pojo, ker s tempri-prostim petjem vzbujajo v mali speči dušici ljubezen do petja.

Nehoté in nevedé prisluškava drobna stvarica a počasi, prav počasi se jame gibati nekaj v mali duši, da se razveseli ob materinem petju, da se mu to priljubi ter jo skuša posnemati. S početka bodo to le neokretni glaski, a s časoma se le-ti spojé v malo pesmico, ki si jo čivka z veseljem malo detece. Morda je to temelj k poznejši krasni pesmi, kojoj poslušá nema množica s pridržano sapo, z napetimí živci, diveč se nadčloveško lepemu glasu, ki doni, ko angeljev glas iz višave.

Toda muzikalični posluš se ne razvija pri vseh otrocih istodobno. Med tem, ko nekoje dete uže čivka in pevucka, ko še komaj stoji trdno na nogah, potrebujejo drugi otroci leta in leta, predno se jim posreči ponoviti kako priprosto melodijo. In baš taki reveži so navadno obsojeni ostati brez muzikalične vzgoje, »kajti ta se pri njihovem slabem posluhu ne izplača«.

Kolikokrat pa imajo tudi taki otroci veliko veselja do glasbe ter poslušajo žarečih oči in hrepenečih srčec petje srečnejših tovarišev, ne da bi se upali izpustiti svoj glas iz petja - željnega grla, ker se njihovim disharmoničnim glasom le smejejo in rogajo. Tako ostane otrok nemuzikaličen za vso dobo svojega življenja.

Ravno na takega otroka naj bi obračala mati svojo največjo pozornost. Dokler sam ne more peti, dokler sam ne zadene glasu, ni ravno prepotrebno, da bi ga silila k petju. Ali poje naj mu ona kako kratko, priprosto pesmico in sicer vedno isto jedino, da se navadi otrok na menjanje glasa. Kmalo bode znal razločiti to pesmico od druge melodije, zapomnil si bode besedilo, a konečno prične sam. Ako je njegovo petje jako neokretno in napačno, bilo bi prav neprimerno smejati se nerodnemu pevcu. Zasmehovanje žali nežno-čutnega otroka do dna duše ter mu vzame ves pogum za nadaljne poskuse. Toda čas je zdaj prišel, da mati otroka resno vadi v petju. S početka naj vadi ž njim le par taktov, jeden odstavek, dokler ga približno prav ne poje, potem naj še le nadaljuje. Če si je zapomnil otrok prvo pesem, se bode drugo gotovo lože naučil. In z vsako nadaljno pesmijo se manjša trud in težava. Le obupati nikar in ne zapuščati otroka, če bi te vaje prav trajale leta in leta.

Res je, da se učijo otroci peti v šoli. Nadarjejeni otroci se tudi res kaj nauče, ter pojo z veseljem. Take revčke pa smatrajo v šoli le popolnem brezslušnim, ker se učitelj pri toliki množini ne more pečati toliko s pojedincem. Preostane torej le domača vaja in domači pouk.

Glede pesmic naj opozarjam cenjene svoje čitateljice, na ljubko zbirko »Slavček« od prof. A. Nedveda. Te pesmice so takorekoč vse primerne, od prve do zadnje. Samo naj opozarjam, da se otroci v obče priuče lože pesmici z večjimi intervali, nego po onim, ki se sučejo vedno v istih glasih skoro v samih sekundah in tercah. Malo sekundo izvajati je za otroka se slabim posluhom skoro nemožno, ker njegovo topo uho skoro ne čuje razločka med glasovoma, v tem, ko mu večji interval vendar udari v uho. Prav tako se nauče otroci preje kako okroglo, nego pa žalostno, zmerno pesem. Kako veselo se glasi n. pr. iz mladih grl pesmica : Iz šole priskačem, na vrt se

podam (I. Slavček 15 st.), ali: klop, klop, klop, hi konjiček stop (1 st. 27), ali kovaška pesem: Kovači pridno kujemo, itd.

Opozarjati pa hočem še na nekaj, kar otežkoči otrokom naučenje pesmi. Ako gre melodija takoj s početka nižje doli, se je otroci prav težko navadijo, posebno če so vajeni čuti dvoglasno petje. Smatrajo namreč tako pesem nekako za drugi glas ter se silijo peti za terco višje. Spominjam se n. pr. še izza svoje šolske prakse, koliko težave mi je napravila pesem: Mlado jagnje. Kakor znano, se pričinja ta pesem tako-le: ge, fis, ge, a, h, h, h, g; no nadobudna moja učenka, ki je imela sicer prav tanek posluh, je le vedne pela: ge, a, ha, ce, de, de, de, ha.

Sploh pa pesmi s padajočim pričetkom ne gredo tako v sluh, kakor one z rastočim. Zato so le te zadnje primerne za prve poskuse.

Tako naj torej mati pridno vadi in poje se svojimi otroci, a obilen trud ji bode tudi obilno plačan, če ji bode donela iz mladih grl čista otroška pesmica. Poplačana pa bode i tisočero z mirno zavestjo, da je odprla svojim otrokom neusahljiv vir radosti in veselja.

* * *

Muzikalična odgoja! Komu ne pride pri teh besedah na misel klavir, pred kojim sedi deklica, naporno števisi in iskaje z neokretnimi prsti po koščeni tipkah, kojim izvablja grozne, srce in dušo trgajoče glasove.

Muzikalična odgoja! Da, katero dekle ni dandanes muzikalično vzgojeno. Vsaj zna skoro vsaka, če drugo ne, vsaj kak Straussov valček, ali kako imenitno polko izvablja potrpežljivemu klavirju. Tako dekle je vendar *gotovo muzikalično!*

Tako sodi vsaj kratkovidni svet, ter sili svoje hčere igrati, ali prav za prav razbijati po klavirju v obup bolj muzikaličnih sosedov in to često še celo pod vodstvom prav dvomljivega učitelja, — da je le ceneje.

Vsaj na klavir igrati in nekoliko francosko lomiti mora znati dandanes vsako omikano dekle. Vprašam samo, je-li to breztaktno brezčutno razgrajanje po tipkah res glasba, ali ni marveč najskrajnejša travestija na pravo, umetno, srce in dušo dvigajočo godbo? Skoro si upam trditi poslednje.

No, dokler igrajo take »umetnice« kak okrogli hopsasa, naj še bo. Stvar, ki že sama ni veliko vredna, se ne dà niti jako kvariti. Uprav grozno pa postane tako diletantsko igranje, če se je spravila nesrečna igralka na kak klasičen proizvod, n. pr. Mozartove ali celo Bethovenove sonate. Kar dušo mora razjedati vsakemu le količkaj

muzikalnemu človeku, ki posluša po sili ob tem razmrcvarjenji idealno lepe skladbe. I Chopin trpi v tem oziru veliko nasilstva, ko se n. pr. igrajo njegove melanholične poezije polne mazurke à la Wiener-walzer.

Veliko je poklicanih, a malo izvoljenih. Nikjer to morda v toliko ne velja, kakor baš pri igranju na klavirju. To naj bi si tudi dobro premislila vsaka mati. Če pa njena hči nima naravnost izrecnega talenta za glasbo, če vse kaže, da ne bode nikdar več nego prav diletantska diletantka v najhujšem pomenu besede, naj je rajši ne sili h klavirju. Naj ji omisli rajši tamburico ali citre ali kako slično godalo, ki se izkaže bolj hvaležno nego klavir, na kojem le malokatera doseže resnih vspehov.

Danica.

Uveneli šopek.

Uvenel šopek tu ležiš,
usehli so ti pestri cveti.
Ti nem — pa glavno me učiš,
da vse minljivo je na sveti.

In vendar nauk tvoj je kriv:
Če mine vse, in vse preneha,
ljubezni ogenj bode živ,
naj žalost je ali uteha.

Pavel Dolenc.

Roža.

Spisal prof. Julij plem. Kleinmayr.

(Konec.)

Pravi simbol veselja bila je «roža» Antonu Martinu Slomšku, ki našteva v neki «Štajerski» tri rože — rastline in to: lilijo, katero primerja nedolžnosti, rožmarin, znamenje zvestobe, ker je zelen «od veka do veka» in «rožo v gartelnu», ki mu je «roža veselja».

V znamenje «slasti in solz» je «roža» Gregorčiču in Kastelcu. Prvi pravi, da naj nastane iz njegove tuge seme, ki porodi rožice in

«Deve zorne, dečki zali
Brali bodo rože te,
V kite bodo jih spravljali
Devali jih na srce».

V pesni: «Njega ni» poda deklica mladeniču, ki odhaja, cvetko lepo, ki je rastla v njenem vrtu. Plela je na vrtu rože, bila zadovoljna in pesni je pela — a sedaj ne poje več tako, kajti:

«Deva bleda, deva bleda,
Njega od nikoder ni!»

M. Kastelec poje o «vrtnici — roži»:

«Sem bitja podoba,
Od zibeli do groba,
Od zgoraj dišeča,
Od zdolej bodeča»...

in pravi, da izgubi naglo duh in vonjavo a trnje jej še ostane, iz česar izvaja pouk, da «slasti in solze v jedni kapljici spe.»

V drugi pesni pravi:

»Le poglej vrtnice,
Vseh cvetic kraljice,
Tak' dišeče, tak' lepé,
Kolkaj trnja obrodé!»

in v pesni «Zapeljani» pa poje:

«Slast, ime ti strašno-sladko,
Kako hitro rožice
Tvoj vihar izruje gladko
Pomori veselje vse!»

Pri obeh vidimo ob enem simbol minljivosti, kakor nam to tudi kažejo nekatere pesni pri Funteku, Orožnu in Umeku.

Prvemu je v pesnih «dekličje ljubezni» roža znak minljivosti na svetu a ob enem prave stanovitosti v ljubezni. Tako n. p.

«Roža moja, roža vela,
Oh, zakaj si mi zvenela,
Saj pred kratkim, kratkim časom
Bila si odeta s krasom?»

v kar sledi odgovor:

«Roža ti, tedaj razcvela,
Ko ljubav me je prevzela,
Ti si mrtva, a do groba
Cvela meni bo zvestoba!»

Da «vse mine», dokazuje V. Orožen z besedami:

„Kje je tista deklica,
V vrtu je sedela;
Lepa, kakor rožica,
Pesnice je pela“

in na drugem mestu:

«Če veter sovražni popiha,
Rožici glavo zavilha.»

Anton Umek — Okiški, ki se tudi večkrat spominja rože, pozdravlja jo v jedni pesni:

«Bodi mi zdrava,
Rožica zala,
V tihi samoti
Skriva te vrt!

a «vse na svetu hitro mine, veter razmeče rudeče cvetje in mile rožice ni več!»

Simbol tudi prave dekliške čistosti je roža A. M. Slomšku, ko poje:

«Ljubo jutro vsem deklicam njih nedolžnost razsvetli,
Ki so lepo ohranile rožo svoje čistosti.»

A kakor je roža lepa, zapeljiva, je tudi nevarna, kajti ona lahko rani človeško bitje, kar lepo izrazuje v alegorični svaritvi Holzapfel, ko poje:

«Ne mami se dosti
Mi, vótreč, z le tó,
Vrtnica zna zbstí
Te v srce hudo!»

Stanovitosti in udanosti v osodo pripisuje roži Fr. Cegnar pojoč:

«Kaj pa ti sama tukaj stojiš,
Cvetica krasna, cvetica mila!
V trnji bodečem kviško moliš
Belo obličje, pisana krila?»

v kar mu ona odgovori: «Mene ne miluj, temveč druge cvetlice, kajti rojena sem v trnji in v trnji ostanem.»

Simbol nedolžnosti in dekliške naivnosti vidimo v pesni Parapat-ovi, v kateri nam podaja alegorično sliko boja med rožo in med mladeničem. Konča jo z besedami:

«Prazne so prošnje
Rožice zale;
Dečkove roke
Smrt so ji dale.»

Sploh nas spominja Parapatova pesen «Rožica» Goethe-jeve jednačice «Heidenröslein», ki je nastala na podlagi slične, nemške narodne pesni, katero je zapisal Herder med prostim narodom ter jo priobčil leta 1773. in se odlikuje po posebni preprostosti in prirodnosti. Osoda rožice je komično — tragična in vzbuja naše sočutje.

Simbol prave, stanovitne kreposti, ki se nikdar ne omaja, je roža A. Umek-u, ko poje:

«Cvetela bode jedna roža še:
Krepost le vekomaj ne bo vsahnila,
Kreposti svete nevenljiv je cvet!»

Ne samo ljubezni, nedolžnosti, stanovitnosti, kreposti jo posvečuje naša umetna pesen, temveč tudi pravemu prijateljstvu, na kar je mislil Vodušek, ko je pel:

«Poznam jedno rož'co, prelepo cveti,
Najžlahtneje med drugimi ona diši,
Naj zalša človeka srebro in zlato,
Še lepše ga ona ozalšala bo.»

Tudi v starih letih, ko nam je vže glava osivela, spomnimo se rožice mladih dni. Ona nas zopet omladi, kar je lepó označil Jože Cimperman, ko je pel:

«Solza še velemu starcu se utrne,
Ko rožne milosti zástor odgrne,
In ko se prikaže iz dalje v svetlosti
Ljubezen prva srečne mladosti».

Jednako misli Lujiza Pesjakova, ko pravi, da hoče unučiča, ko dojde poletje, peljati na vrt, da si ogleda in v spomin vtrga prvo krasno rožico. «Rožice trgati» je sploh navada narodu, kar nam priča marsikatera umetna in narodna pesen. Fr. Zakrajšek poje:

«Ko trgaš za mene,
Ne pusti nobene,
Pri smrtni postelji naj spomlad cveti!»

Primerja jo pa tudi naša pesen v krščanskem smislu devici Mariji, za kar imamo mnogo dokazov v naših cerkvenih pesmaricah. Tu omenimo le pesem Hitzingerjevo, v kateri beremo:

«Da pride Jezus, kralj močan,
S presveto svojo materjo,
Z Marijo, rožo zvoljeno.»

Anton Umek primerja sv. cerkev z rožo, ko podaja pesen v spomin župne cerkve v Boštanji, posvečene 3. mal. srpana 1897. V poslednji kitici:

„Ta roža je Boštanjska cerkev sama,
Ki posvečena Križu svetemu,
Preblaga je nevesta Jezusova
In stala bode ondi v čast Bogu.“

Da je bila roža tribut in častno darilo umetnosti, nam pripoveduje pesen: «Pevčeva kletev» ali «Pevčev urot», katero sta prevela J. Koseski in Fr. Cegnar. V dvorano stopita dva pevca in prepevata ljubezen, nekdanji zlati čas, svobodo in junaštvo, zvestobe blesk in kras» in kraljica, kakor pravi Koseski: «z nedra rožo vzame, jo brsne pevcu tje» ali pa Uhland: «Jugend, Liebe, Völkerglück, Freiheit, Männerwürde, Treu' und Heiligkeit» — «Sie wirft den Sängern nieder die Rose von ihrer Brust».

Cegnar je to poslovenil:

«Kraljica znad prs podari nežno cvetico pevcema», v kar se ljubosumni kralj, ki ne pozna vrednosti petja in umetnosti, razjezi in usmrti mladega pevca.

„Mi ljud sta zapeljala, še ženo hočeta?
Zavpije kralj togotni, od jeze trepeta.“

Roža je bila tu tribut umetnosti. Ona pomenja ob jednom veselje in tugo. Kraljica se skaže hvaležna ne po zlatih in srebrnih

darilih, temveč po preprosti a pomenljivi roži, ki je veljala v dar pesni, petju — a nikakor ne pevcu. Kralj, materijalist, kateremu je bilo «čelo mračno, obraz kamnit, kojemu je bila misel groza, oko črt, bodeča šiba jezik, njegovo pismo smrt» ni mogel spoznati idealnega daru za pesem.

Ogledali smo si toraj vsaj nekoliko našo slovensko umetno pesen z ozirom na rožo in videli, da jo čestokrat rabijo naši pesniki v raznih simbolih.

Kako pa naša narodna pesen? Tudi njej je zelo priljubljena krasna roža, v kar nam naj svedočijo nekatere primere.

Veselje sploh do rož je našemu rodu lastno, kar kaže pesen:

„Vse je veselo,
Ker rožce cvetó.“

ali pa:

„Stoji mi, stoji vrtec lép,
Je z rožami nasajen.“

in koroško-narodna:

„Koj pridi, koj gvišno,
Boš vidiv saj sam,
Kaj jez za 'ne rožce
V gartelni 'mam.“

Ljubi pa posebno rudečo rožo, mimo tega jej je rumena vrtnica znamenje nevernosti:

„Plejem rože rumene
In sem žalostna.“

Ko ni bilo prave ljubezni, rože niso cvetele — a ko je prisijala resnična ljubezen, pričele so cvesti rožice v pravi znak udanosti. Tako povprašuje hčerka skrbnega očeta:

„Oj, moj lubi oče,
Al' že rože cvetó?“

Na kar on odgovori:

„Ja, ja, ja — so cvéle,
Pa so že ocvele!

in to, ko še ni bilo pravega snubača, a ko se ta prikaže, vpraša njega samega brhka deklica:

„O, moj lubi dragi,
Al' že rože cvetó?“

in on na to:

„Ja, ja, ja — že cvetó,
Zdaj najlepše cvetó!“

Žalost izrazuje se lepo v pesni ilirski:

„Razumevaš, bratec,
Kaj so kaplje one,
Ktere zjutraj gledaš
V oku rožne krone? —
Kapljice le te so
Naše solze vroče!“

Žalost radi minljivosti vidimo pri doletni deklici, katero nam slika narodna kitica:

„Dekle po vrtu šetalo,
Z rožicami se kregalo :
Čemu tak hitro rasete,
Mi srce moje žalite!“

Veneče cvetke vsiljujejo dekletu britke misli o nestalnosti, ko poje:

„Vse rože bom potrgala
Za lep'ga moj'ga ljubega,
Ki ga bom zapustila.“

Lepe primere podaja nam narodna pesen v mnogih slučajih, tako n. p.:

„Marinka iz cirkve gre,
Kak roža, rožmarin.“

in v koroško-narodni:

„Jc bwa tenka ko konopwa,
Redeča kakoi gartroža,
Bjewa ko makow cvjet,
Sam Bog te zvolio na te svjet!“

«Trgati rožice» je sploh priljubljena, zelo poetiška podoba narodni pesni evropski, na kar je vže opozoril Herder, a tudi naša pesen se večkrat spominja te navade n. p.:

•Oj nocoj sem jaz sanjala,
Da sem rožec trgala,
Ven'c iz rožic sem spletala,
In na ljub'ga čakala.»

ali pa:

«V gartelni rasejo rože lepé,
Lepe redeče ino rumene ;
Dekle, natrgaj mi jih!»

potem:

«Vse rože bom potrgala
Za lep'ga moj'ga ljubega».

Rožice se darujejo, kakor pravi pesen:

„Mi vam, oče, darujemo
Z ednoj rdečoj gatrožoj“.

a vzrasejo tudi iz gomile:

„Z njegovega groba je zrasla
Lepa roža, gatroža“.

Kakor piše Oroslav Caf pomeni v narodni pesni večkrat tudi gatroža «Marijo devico». —

V neki češki narodni pesni pripoveduje se, da je v gaji razcvetela roža, katero želi utrgati lepa Alenka, a ona se zaplete med trnje, katero jo pobode in pristavi:

„Uči se iz tega, deklé!
Roža rujne zarje,
Uči se od ostrá trnja:
Kak se roža varje!“

V srbski narodni pa slišimo:

„Vse bi rože tamkaj pobrala,
Pa vodo iz rož bi izcedila,
Vsako jutro se z vodo umivala!“

V prvi vidimo lepo, krasno poezijo, v drugi pa tudi Jugoslovanom znano pridobitev «rožne vode».

Večkrat imenuje narodna pesen mimo rože tudi rožmarin, «ros marinus, roža morska», katero rastlino večkrat tudi «ptujo» imenuje. Včasih jej daje mimo «domače rože» pridevek «nemški», kar je vsakakor čudno, ker je baje rožmarin z juga proti severu prišel in še dandanes v jugu prav obilno in mogočno rase.

Tako čitamo v slovenski narodni pesni:

„Zelen pušlec ima
Z rožmarina nemškega
Z nagelna erdečega“.

in zopet na drugem mestu:

„Po vrtu je špancierala
Pa rožice nabirala,
Da si bo pušlje delala
Iz rožmarina nemškega
In nageljna rdečega“.

Rožmarin je, kakor simbol zveste ljubezni zaljubljenim najdražja cvetlica ne le v nas Slovencih, ampak daleč po svetu slovanskem, kakor to dokazuje Pr. Sobotka leta 1879. v knjigi: «Roslinstvo a jeho vyznam v národních písních slovanských».

V narodni pesni Pohorski na Štajerskem pomeni «najgelnov cvet» nebeške angele, «roženkraut» troštarja sv. duha; «rožmarin» je Jezus Marijin sin; «gartroža» Marija devica. (Caf. Vraz. zapuščina XII. 35.)

V daljši pesni narodni, katero je leta 1844. zapisal J. Caf, čitamo tudi te-le vrstice:

„... vrtec ograjen,
Noter hodijo devie tri.
Prva je trgala makov cvet,
Druga je trgala najgelnov cvet,
Tretja je trgala rožmarin.
Prva je rodila Jožefa,
Druga je rodila Johaneza,
Tretja je rodila Jezusa“.

V Pavlovcih na Štajerskem na novega leta dan vstajajo zgodaj dekleta in hité po vodo. Katera prej pride, vrže rožmarinov šopek v studenec, da bi ložje dobila moža.

Priljubljen pa ie, ker je vedno zelen in ohrani svojo vonjavo, saj pravi pesen:

„Rožmarin ima svoj duh,
Naj bo zelen al' pa suh.

On se ohrani delj časa in je primerno darilo tudi pri daljšem odhodu. Štajerska narodna pesen poje:

„Delaj, delaj, ljubu pušlic,
Mojej rajši žalostni! —
Jaz bom ti ga napravila
Z rožmarina zelenega,
S fajgelna ardečega“.

Novinec prejel je «z belo nitjo poviti» in s «pantelni» povezani «pušlic» ter šel k vojakom, kjer so ga vprašali: «Kde pa 'maš ti tvojo ljubo, da tak lepi pušlec 'maš?» Na kar on:

„Ne na Koroškem, ne na Kranjskem,
Al na malem Štajari.“

A s časom vse preide in tako tudi rožmarin vene, da zveni. Ker je ljuba uže v hladni zemlji, vpraša pesnik:

„Oj rožmarin, oj rožmarin,
Tako zelen, dišeč,
Rastoč v višavi vaških lin
Sameč in pa veneč!“

na kar v britki žalosti on sam odgovori:

„Le veni, veni rožmarin!
S teboj sem — njo — kropil.“ — —

Tako zvene tekom časa vse, kajti nekaljenega veselja v življenji ni bilo danega ne zemeljski hčerki, ne zemeljskemu sinu.

Sklenivši borne svoje črtice o roži, prosim te, ljuba bralka, «ne zameri», da se tudi jaz «v trôp, ki se poti in trudi in ledino orje» naše dične «Slovenke» «vriniti želim» in ne vsklikni: «Kaj pa je tebe» treba bilo? — vse drugo: «sub rosa!»

TRST, meseca marca 1899.

Trije vrelci.

A. S. Puškin.

V brezkončni, žalostni svetà planjavi
 iz zemlje trije tajni viri vró:
 Mladosti vir, vir bistri in vihravi
 kipi, beži, šumlja ljubkó.
 Z navdušenja valovi vrelc drugi
 izgnance v stepi svetni napoji
 in tretji vir — pozabe vir pa v tugi
 vseh src plamen s sladkostjo pogasi.

Preložil Semen Semenovič.

Književnost in umetnost.

Nova slovenska drama. Anton Medved, Slovenkinim čitateljem in čitateljicam dobro poznani pesnik, je spisal žaloigro «Za pravdo in srce.» Tragediji, ki je razdeljena na pet dejanj, je zajeta snov iz časa kmetiških uporov l. 1573. Premijera je bila dne 26. marca in uspela je — kakor piše «Slov. Narod» prav dobro. Isti list piše med drugim: «Žaloigra, «Za pravdo in srce» ima celo vrsto poetičnih in pretrisljivo dramatičnih prizorov. Medvedova drama se odlikuje po velezanimivi, dejanja bogati, iz domače zgodovine posneti vsebini, ki se na odru izvrstno obnese, ako se bode dobro igrala».

In drugod piše isti list zopet: Anton Medved je brenknil ob pravo struno in ne motimo se, če trdimo, da bodo njeni glasovi še bogato vreli izpod njegovih prstov... Svoji tragediji je zajel Anton Medved snov iz burne in tragiške dobe kmetskih uporov l. 1573. To bogato gradivo je spretno vporabil v žaloigri, katere zadnja tri dejanja so polna poetiških in pretresljivih dramatiških prizorov. Tako upliva zlasti konec tretjega in zadnjega dejanja z elementarno silo. «Za pravo in srce» je napravila na občinstvo najugodnejši vtisk, ker so splošno značaji čitani jasno in umljivo»...

Lepi vspех bodi dramatiškemu pisatelju Antonu Medvedu v vzpodbujó, da nadaljuje, po pričeti poti na dramatiškem polji.

Knjige slovenske matice. Slovenska matica je razposlala za leto 1898. 6 knjig in sicer:

1. Slovenske narodne pesmi. Uredil dr. K. Štrekelj, IV. snopič.

2. Zgodovina slovenskega slovstva. IV. del. Spisal prof. dr. Karol Glaser.

3. Električna, nje proizvodnja in uporaba. Spisal Ivan Šubic.

4. Zabavna knjižnica. XI. zvezek: Cerknisko jezero, spisal Jožef Žirovnik.

5. Knezova knjižnica. Zbirka zabavnih in poučnih spisov. V. zvezek.

6. Letopis slovenske matice za leto 1898. Uredil Anton Bartel.

Za borna 2 gl. dobiva se tedaj 6 raznovrstnih knjig, v katerih najde vsakdo kaj zanimivega; žalostno je tedaj, da ima «Slovenska matica» še vedno tako malo društvenikov in osobito tako malo, da, skoro nič društvenc.

Album slovenskih napevov. (Album de chants nationaux slovenses.) 50 slovenskih narodnih napevov za klavir priredil Fran Gerbič. Založil L. Schwentner v Ljubljani. Cena: 1 gold. 50 kr., po pošti 1 gold. 55 kr.

V novejšem času se narodna pesem na Slovenskem goji prav skrbno in resno. Razni nabiralci so nam padali več zbirk narodnih pesmij za moški zbor, tako na pr. Kocijančič, Žirovnik, Gerbič in dr., dočim je Anton Foerster l. 1887. izdal dva zvezka narodnih pesmij, izvrstno prirejenih za samospjev s spremljevanjem klavirja («Triglav»). Leta 1894. pa je Matej Hubad narodno pesem v strogo umetniški obliki zmagonosno uvel na koncertni oder, kjer si je na mah priborila odlično mesto. Naši pevci so torej z narodnim blagom dobro preskrbljeni ter imajo na razpolago narodnih pesmij za samospjeve, ter za moške in mešane zборе. Slabše pa se je v tem oziru godilo našim pijanistom obojega spola, kajti prave, porabne zbirke narodnih napevov za klavir Slovenci nismo premogli. Fleišmanova «Slovenska Gerlica», ki v kratkem doseže častljivo starost 50 let, je že povsem zastarela; VII. knjiga Kubovega «Slovanstvo ve svých zpěvech» obsegajoča slovenske pesmi, je pa vse premalo znana, in tako so bile uboge slovenske pijanistke s svojimi moškimi tovariši vred navezane le na razne «venčke», «kitice» itd., ali pa so si morale pomagati, kakor so same vedele in znale, če so tu in tam hotele zasvirati «po domače». Gotovo jim je torej prav ustregel gosp. prof. Gerbič, priredivši za klavir 50 najlepših in najbolj priljubljenih narodnih ali pa obnarodelih slovenskih napevov; zagotovljena pa je njihova hvala tudi podjetnemu izdajatelju gosp. Schwentnerju. Da se je Gerbiču — pevcu izredno finega čuta in odličnemu glasbeniku — prireditelj izbranih biserov iz bogatega zaklada slovenske narodne pesmi vseskozi izvrstno posrečila, tega nam skoraj ni treba posebej

omenjati. Njegova harmonizacija je seveda pred vsem umetniški pravilna in dotični pesmi primerna, ob enem pa vselej ljubka in priprosta ter napevu nikdar ne jemlje naravne pristnosti. Gerbičeve narodne pesmi se prijetno in gladko svirajo ter niti manj izvajenim igralkam in igralcem ne bodo delale posebnih težav; omilijo pa se zbog svojih prednostij gotovo tudi spretnejšim. Napevom je pridruženo tudi besedilo (večinoma le 1. kitica); lega pa je izbrana tako, da se vsaka pesem tudi lahko poje s srednjim glasom. Zunanja oblika je vse hvale vredna; tiskovnih pogreškov skoraj ni. Uverjeni smo, da naše občinstvo rado poseže po tej lepi zbirki, katera bode gotovo v kratkem razširjena po vsej slovenski domovini. Zato pa Gerbičev «Album slovenskih napevov» pozdravljamo z iskrenim veseljem ter ga z mirno vestjo prav toplo priporočamo.

I v a n k a.

Vsebina 7. številke «Prosvjete». Sadržaj 7. broja «Prosvjete»: Kozarac Josip: Oprava, psihološka studija (svršetak); Safvet Mirza: Iztočno cvieče, pjesma; Dragošić Higin: Kroz more jada, roman iz hrvatske prošlosti, (nastanak); Sienkiewicz Henryk: Quo vadis? pripoviest iz dobe cara Nerona, preveo dr. Aug. Harambašić (nastavak); Badalić Viktor: Milki, pjesma; Luigi di San Giusto: Novo proljeće, fantazija, preveo Vladoje Brankov; Fuster Charles: Snieg, pjesma, preveo Rikard Katalinić Jeretov; Mihaljević A.: Na uzkrš; Barle Janko: Povjest župe sv. Ivana Krst. u Novoj vesi u Zagrebu (nastavak); Toni Bogumil: Na sajmu; Petravić Ante: O «Simbolizmu» (svršetak); Katalinić Jeretov Rikard: Pjesnik; Tomičić Ivan vitez od Gorice: Todorovići; Listak. — Slike: Nova ves i župna crkva sv. Ivana u Zagrebu; Pogled sa Kubusa; Astolfi vitez: Isus pred Pilatom; Chocarne Moreau: Prilika stvara tata; Lov na šljuke; Pogled na Sofiju, bugarsku prijestolnicu; Sofija: Nastavak carigradske ceste; Kneževski dvor u Sofiji; FML. Kuzam Todorović; General Nikola Todorović; General Gjuro Todorović; Ludek Marold.

Razno.

Slovstveni klub v Trstu. Nek cenjeni sotrudnik «Slovenke» je izprožil v našem listu misel, da bi si tu v Trstu osnovali duševno središče, kjer bi se «ljudje od peresa» in oni, ki se posebno zanimajo za naše slovstvo seznanjali med seboj in širili zanimanje za domačo

našo literaturo med širše občinstvo. Res, za vsak drugi pojav v našem narodu zanimajo se naši ljudje bolj nego za slovstveni napredek naroda, kakor da bi to ne bilo nič važnega. In vendar mora biti nam vsem znano, da se kultura kakega naroda meri po duševnih proizvodih njegovih sinov in hčerâ. To slišimo često tudi od naših narodnih nasprotnikov: češ, kaj bodo ti Slovenci, ko še nimajo nikakega slovstva! Slovstvo, menim, bi že bilo, ko bi se le naši ljudje, naše širše občinstvo bolj zanimalo zanje. Da bi se zanimanje širilo med tržaškimi Slovenci, to nalogo si je naložil slovstveni klub.

Na prvi poziv do naših slovstvenikov in časnikarjev ter vseh onih, ki se posebno zanimajo za naše slovstvo, zbralo se je dne 17. marca v Slovanski čitalnici precejšnje število udeležencev, med temi tudi nekaj zastopnic tržaškega zavednega slovenskega ženstva. Udeleženci so izvolili odbor, ki naj sestavi pravila. Pravila je sestavil eden izvoljenih odbornikov ter je potem prečital odboru 30. marca.

Odbor je pravila, katera se v teh dneh dostavijo vladi v potrditev, soglasno odobril.

Takoj, ko vlada vzame na znanje odposlane ji paragrafe slovstvenega kluba, prične ta svoje delovanje, o katerem bode potem «Slovenka» poročala vedno prav točno.

Dvorne dame. Gotovo je že marsikatero slovenske ženske srce zavidalo dvorno damo čitajoč: »Cesarico je spremljala dvorna dama N. N.« Sicer je tudi med Slovenkami že nekaj tacihi, ki si mislijo: Kaj to, prava reč! Bivati pri Tolstem, ali sploh pri kakem takem velikem mislitelju ali umetniku in umetnici, poznati vse dušne boje Sare Bernhardtove ali Dusè, to bi bilo pač interesantno. Vendar je še gotovo velika večina ženskih, ki smatra vse, kar se suče pod dvorih za nekaj nadčloveškega.

V nekem nemškem listu sem čitala kakov posel imajo dvorne dame na nemškem dvoru in oni nemški list dostavlja, da se godi dvornim damam na vseh evropskih dvorih tako kakor na dvoru nemške cesarice, le tu in tam je kaka nebistvena razlika.

Za to dvorno službo pripravljajo se dame posebe le na Ruskem, kjer voli cesarica po svojem lastnem ukusu svoje spremljevalke in sicer iz višjih častniških in uradniških krogov. Glavni pogoj za rusko dvorno damo je izredna lepota. Kandidatinje za to dvorno službo se odgojujejo v posebnem zavodu na carske stroške v najstrožjej etiketi. Ruske dvorne dame imajo posebno sijajen kostim, ki se jim tudi pripravlja na carske stroške.

Oglejmo si nekoliko stališče dvornih dam na evropskih dvorih. Služba dvornih dam je brezplačna. Dvorne dame postanejo samo

mlade dame iz najmenitnejših rodbin v deželi. Taka dama mora biti brezpogojno bogata, kajti samo njene toalete stanejo več tisoč mark na leto.

One imajo prosto stanovanje, postrežbo in hrano, za vse drugo si morajo skrbeti same. O velikih praznikih in ob godovih daruje cesarica dragocene darove. Toaleta za vsako večjo slavnost n. pr. za poroko stane dvorno damo na nemškem dvoru od 3000—5000 mark!

Služba dvornih dam je včasih jako naporna, utrudljiva, torej nikakor ne lahka.

Službo morajo opravljati z vojaško natančnostjo in prav vojaško redno.

Nemška cesarica vstaja po zimi ob sedmih, po leti ob šestih. Ena dvornih dam mora torej še pred tem časom priti v cesaričine sobe, da se prepriča, če so sobarica, garderobjerka in sluga na mestu, da je po zimi v sobah potrebna temperatura, sploh da je vse v redu.

Dvorna dama dobi iz cesaričinega kabineta zjutraj že na vse zgodaj zapisek, kakove načrte se je cesarici zljubilo osnovati (zapisuje si jih ne sama) za ta dan. Na tem »urniku« je natanjčno določeno, kaj se mora zgoditi: ob kateri uri avdijence, sprejemi, izprehodi i. t. d. Po tem načrtu se mora dvorna dama pomeniti se sobarico in s prvo garderobjerko ter ukazovati poslom.

Po zajutruku gre dvorma dama s cesarico skozi otroške sobe ter zapisuje tu vse ukaze in odreditve cesaričine. Zapisuje si tudi eventualne naročbe za garderobo ali igro malih princev, naroča dvornim liferantom in vsprejema naročene stvari.

Potem sledijo posvetovanja s cesarico o toaletah, katere naj bi cesarica oblekla še istega dne in posvetovanja o pripravljani novih toalet za eventualne bližnje svečanosti. Dvorna dama zopet naroča pri dvornem liferantu, izbere nekaj blaga po lastnem ukusu in predloži cesarici. Ko se cesarica odloči za to ali ono, mora dvorna dama naročiti, istotako mora dvorna dama biti navzoča ter pomagati se svojim svetom, ko se cesarici pomerja obleka.

Dvorna dama mora biti navzoča, ko se cesarica pogovarja s kabinetnim sekretarjem, dvornim maršalom, s prvim kuharjem, z učitelji princev in po noticah, ki si jih je prej napravila, mora opominjati cesarico na razne stvari, o katerih se mora pogovoriti, ali med govorjenjem zapisovati reči o katerih misli, da si hoče cesarica posebno zapomniti.*)

*) Kaj čudo, da so kronane ženske glave proti ženski emancipaciji, saj jim je ni treba, ker morajo drugi skrbeti celó zato, kaj naj mislijo in govoré!

Ob desetih nastopi službo druga dvorna dama. Ona se vozi po cesaričinem naročilu v kako veliko prodajalno, peseča v cesaričinem imenu kako rodbino, da izreče sožalje Nj. Veličanstva, stopi povprašat za zdravje tega ali onega dvornega človeka, ki je zbolel itd.

Prva dvorna dama sprejema med tem časom s cesarico avdi-jence, kjer jej mora tudi pomagati.

Nadzorovati mora nadalje, ko se shranjuje cesaričin dragoceni, včasih več milijov vredni nakit, v katerem se prikazuje cesarica na velikih slavnostih.

Na večerih, katere prireja dvor, mora dama skrbeti, da se nihče ne dolgočasi, zato mora hitro pristopiti, ko vidi kako samotno grupo ali posameznika.

Nekoč so bili povabljeni državni poslanci na večerno zabavo. Dvorna dama je videla enega, o katerem je mislila, da se dolgočasi. Pristopila je k njemu in pričela pogovor. Med drugim jo je vprašal poslanec: «Ali ste že dolgo v službi naše vladarice.» «O da, že celih dvanajst let», je odgovorila ona.

«To me veseli, dejal je poslanec, moja soproga ima svoje dekletudi vedno prav dolgo».

Dama se je užaljeno namrdnila in pustila poslanca zopet samega.

Dvorna dama oštaja pri cesarici, dokler se ta ne spravi spat. Še le potem, včasih prav pozno v noč, sme dvorna dama v svoje prostore.

No, ktera od nas bi ji še zavidala njeno dvorno službo, posebno, ako je vladarica še prav nervozna in sitna? Najrevnejša delavka ima pač več svobode nego taka-le dama in svoboda, neodvisnost je vendar le lepa reč ne-li?

Po nemškem prir. Márica.

Doma.

Kako se osnažijo pravi korali. Vtakni jih nekaj časa v mlačno vodo, v katerej si raztopila nekoliko sode. Ščetaj jih potem s čisto, mlačno vodo in venecijanskim milom in položi jih potem v fino žaganje, kjer jih pustiš nekaj ur.

Bolehne rastline v loncih se kurirajo, ako jih polijemo prav dobro z gorko vodo (45–50 stop. Reaumurjevih.) Rastline si opomorejo prav hitro. Malokedaj jih je treba zmočiti še enkrat. Ako so črvi v koreninah, pridejo po gorki vodi na površje in se tam zaduše.